

KONEC KLIDU V CHRÁNĚNÝCH ÚZEMÍCH?

JAROSLAV OBERMAJER, TOMÁŠ RŮŽIČKA

RNDr. JAROSLAV OBERMAJER

Ředitel regionálního pracoviště Střední Čechy Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, které vykonává pravomoci orgánu ochrany přírody ve čtyřech chráněných krajinných oblastech - Brdy, Blaník, Český kras a Křivoklátsko a v Národních přírodních rezervacích a památkách na území hl. města Prahy a většiny území Středočeského kraje.

Mgr. TOMÁŠ RŮŽIČKA

Ředitel odboru vnějších vztahů na Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR. Zajišťuje oblast práce s veřejností a mezinárodní spolupráci.

V dnešní době, kdy se více jak rok uplatňují regulace pohybu lidí z epidemických důvodů, se problematika návštěvnosti chráněných území v České republice dostává oproti předchozím letům do jiného světla. S vysokou návštěvností byla spojena turisticky populární místa, a to především v době letní sezóny a během svátků.

Se zvýšenou poptávkou v době omezení cestování do zahraničí se návštěvnost mění. Místa, která vyhledávali zahraniční turisté, zaznamenala spíš pokles návštěvnosti. Na druhé straně se domácí návštěvníci dostávají i do míst, kde byl dříve větší klid. Nejvíce to pociťují chráněná území v blízkosti větších měst. Zdá se, že místně dokonce narůstá návštěvnost v pozdních nočních nebo brzkých ranních hodinách. Takto situaci obvykle subjektivně vnímají ochranáři nebo návštěvníci, kteří vyhledávají v přírodě spíš nerušený pobyt. Jak významný je tento jev, nám ale ve skutečnosti mohou ukázat některá data ze sledování návštěvnosti vybraných území.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) sleduje na vybraných profilech počty návštěvníků. Podobně takto monitorují návštěvnost národní parky. Toto sledování má za cíl monitorovat například využití návštěvnické infrastruktury, porušování zákazu vstupu do vybraných území nebo vzájemný vztah mezi počtem návštěvníků a poškozením přírody. Zajímavé jsou tyto údaje i z hlediska rozložení návštěvnosti území v čase. Údaje z tohoto sledování jsou také podkladem pro ucelenější přístup pro práci s návštěvnickou veřejností.

Když se podíváme na nejnavštěvovanější lokality v chráněných krajinných oblastech, lze říci, že ve srovnání s předchozími lety došlo meziročně k mírnému poklesu návštěvnosti (až na výjimky, u kterých se návštěvnost i meziročně mírně zvýšila, např. Sv. Kopeček u Mikulova, Děvín, Devět skal). Velké výkyvy jsou ovšem patrné při porovnání měsíční návštěvnosti. Nejzatíženějším měsícem byl ve sledovaných letech be-

zesporu červenec, kdy na většině profilů zjišťujeme postupný nárůst počtu turistů od začátku sledování návštěvnosti před pěti až deseti lety. V červenci 2020 se návštěvnost oproti červenci předchozího roku navýšila rekordně **na Děvíně v CHKO Pálava – nárůst o 77 %** (11 798 návštěvníků za měsíc) a na **Sv. Kopečku v Mikulově o 55 %** (39 550). Podobný nárůst návštěvnosti zažila přírodní památka **Devět skal v CHKO Žďárské vrchy – nárůst o 54 %** (11 252). O něco nižší zvýšení návštěvnosti jsme zaznamenali v červenci 2020 na Velkém Blaníku – o 35 % (5 142) nebo v Jeseníkách na Rejvízu o 30 % (19 652) a Pradědu o 27 %, kde měsíční návštěvnost překonala hranici 50 000 lidí. Tradiční výletní místo Beskyd, kterým je hřeben Radhoště, mělo v červenci 2020 jen o 14 % (42 298) vyšší návštěvnost než v červenci předchozího roku a srpen 2020 měl dokonce o 5 % nižší počet turistů než srpen 2019. Lysá hora zaznamenala jen na červené turistické značce v NPR Mazák 36 951 průchodů, což byl oproti červenci předchozího roku 2019 nárůst o 18 % (podobný nárůst byl zaznamenán i na dalších přístupových trasách na Lysou).

Z pohledu rekordních denních návštěvností se červenec 2020 řadí mezi rekordní na řadě turisticky atraktivních lokalit. Rekordní denní návštěvnosti byly překročeny během několika dní na Pradědu, s maximem 4. července 2020 – 3 286 turistů, Rejvízu (5. 8.) – 1 171, na Děvíně pochází rekord v denní návštěvnosti 1 200 lidí z 9. 5. 2020. Pro jiné lokality ale rok 2020 nevychází z tohoto pohledu nijak katastrofálně. Například rekordní návštěvnost na Radhošti 3 388 lidí je z 5. 7. 2017 (nejvyšší počty turistů v roce 2020 byly 2 900 z 5. 7. 2020), Sv. Kopeček u Mikulova 2 232 lidí z 12. 9. 2015 (1 993 dne 5. 8. 2020), Devět skal 917 z 27. 10. 2019 (757 dne 5. 5. 2020).

Z pohledu míst, kde provádí AOPK ČR dlouhodobé sčítání návštěvníků, lze tedy shrnout, že k výraznému navýšení počtu

turistů došlo jen na některých lokalitách a pouze v určitých obdobích.

KONCEPCE PRÁCE S NÁVŠTĚVNICKOU VEŘEJNOSTÍ

Ochrana přírody nemá dostatečné odborné kapacity ani významnou oporu v legislativě, aby se mohla s potřebnou vážností věnovat cestovnímu ruchu a jeho vlivu na chráněnou přírodu. Přesto překotný vývoj tohoto odvětví, jeho podpora a očekávaný „restart“ po uvolnění opatření v boji proti covidové pandemii, si žádá naši zvýšenou pozornost.

V posledních několika letech zpracovává AOPK ČR pro jednotlivé chráněné krajinné oblasti koncepcí práce s návštěvnickou ve-

řejností. Při jejich zpracování je vždy důležité zapojení ostatních subjektů působících v území, ať už jsou to zástupci místních samospráv nebo provozovatelů zařízení sloužících cestovnímu ruchu. Hlavní částí koncepce je kromě analýzy současného stavu a definování limitů pro cestovní ruch též definování hlavních sdělení pro návštěvníky CHKO, která jsou následně využívána při interpretaci přírodních fenoménů na konkrétních místech v terénu. Takto řečeno to vypadá jednoduše, nakonec i to vlastní znění vydefinovaného sdělení nevypadá nijak složité. Při zpracování koncepce to ale bývá ta nejsložitější část, ve které se musí konsenzuálně dojít k výsledku během široké diskuse vycházející z analýzy stavu

území, existující návštěvnické infrastruktury, očekávání návštěvníků a limitů pro rozvoj cestovního ruchu v dané CHKO. Při formulování sdělení pro interpretaci jde vlastně o shodu, jakým způsobem a co ze všech těch unikátností chráněného území chceme vyzdvihnout a prezentovat jeho návštěvníkům. Zájemce o bližší prozkoumání vytváření sdělení pro interpretaci území odkazujeme na webové stránky www.dobrainterpretace.cz a zde do sekce „Dobrá praxe“ – interpretační plánování. Vlastní koncepce práce s návštěvnickou veřejností tak, jak si ji vytvořila a definovala AOPK ČR ve svých metodických listech, rozvíjí, jakým způsobem vybraná témata, tedy výše zmíněná sdělení, uvést do života. Výsledný návrh obsahuje doporučení, co by bylo vhodné pro návštěvníky budovat, udržovat a organizovat, kam je směřovat, které části chráněného území by naopak neměly být aktivně prezentovány a interpretovány. Koncepce je po schválení vedením AOPK ČR podkladem nejenom pro plán péče o CHKO, ale zároveň je i vodítkem pro všechny subjekty zúčastněné na cestovním ruchu v daném území. Je to tedy podklad, podle něhož lze předvídat, jaká budou případná omezení ze strany ochrany přírody, co je preferováno a co nikoli. Tam, kde je koncepce zpracována a dobře se s ní pracuje, tam existuje nástroj k výchozí regulaci cestovního ruchu, který působí preventivně – vlastně navádí k aktivitám, které jsou chápány z hlediska ochrany přírody v území za udržitelné. Je to samozřejmě měkký nástroj pro usměrňování cestovního ruchu bez opory v legislativě. Nicméně při jeho tvorbě dochází k žádoucí diskuzi a vyjasňování si pozic jednotlivých aktérů, včetně jednotlivých odborností na pracovištích AOPK ČR.

NÁVŠTĚVNÍKY V PŘÍRODĚ CHCEME

Na celostátní úrovni má AOPK ČR vlastní strategii pro práci s veřejností, jejíž součástí je i práce s návštěvníky zvláště chráněných území. Na základě této strategie komunikuje s různými cílovými skupinami, uzavírá dohody s organizacemi, které nějakým způsobem svojí činností ovlivňují ochranu přírody. Dlouhodobě funguje například spolupráce s lidmi provozujícími geocaching, kdy na žádost AOPK ČR jsou kešky na nevhodných místech vyřazovány z provozu nebo provozovány jen v určitém období. AOPK ČR spolupracuje i s jinými

Do přírody ohleduplně